

Psixotron mult-terror: Zombilər necə yetişdirilir?

İndiki uşaqlar daha çox yeni tipli cizgi filmlərinə baxır ki, bu tip filmlərin də onların psixologiyasında çox dərin və zərərli iz buraxdığı məlumdur. Uşaqlar belə filmlərə özləri üstünlük vermir, valideynlər onlara bu şəraiti yaradır və həmin multfilmə özləri qoyurlar uşaqların qarşısına.

Bu yaxınlarda təsadüfən gördüyüm bir cizgi filmi bir personajın digərini vəhşicəsinə öldürməsi ilə başlayırdı. Digərində isə qızın qızla, oğlanın oğlanla evlənməsi səhnələri göstərilir və bunun çox maraqlı bir şey olduğu vurğulanırdı. Daha birində isə çöldə oynayarkən qasırgaya düşmüş uşaqları göyden mələk formasında gələrək xilas edən kim olsa yaxşıdır? Şeytan şəxsən özü...

Bu gün telekanalları və interneti zəbt edən qanlı, döyüşlü-davali, qeyri-əxlaqi multfilm uşaq psixologiyasına olduqca böyük zərər verir. Yenicə ətraf ələmlə tanışlığa başlayan uşaq cizgilerdəki münasibəti həyatında da görmək istəyəcək. Çünki uşaqların gördükləri və eşitdikləri hər şey alt şüura həkk olunur və bunların əsasında psixologiyaları müəyyənləşir. Elə böyüklərin də...

Köhnə filmlər tərbiyəvi əhəmiyyətli, uşaqlara dostluq, insanlıq, düzgünlük, vicdanlılıq təbliğ edir. Keçən əsrdə çəkilmiş filmlər çox müsbət enerjili, sülhsevər və düşündürücü süjet xəttinə malikdir. Belə multfilmə izləyən uşaqlarda insanlara, heyvanlara, təbiətə qarşı humanist münasibət yaranır.

Müasir multfilmərin az qala hamısı yalnız zərərli şeyləri təbliğ edir və onları psixotron terror silahı adlandırmaq olar. Müasir multfilmərdə kadrlar həddən artıq sürətlə dəyişir, səslər çox dəhşətlidir, effektlər sürətlidir. Bu da uşaq beyninin qavrama sürətindən xeyli artıqdır. Nəticədə beyin pozğunluğu yaranır.

ABŞ-in "Seattle" Uşaq Xəstəxanası Araşdırma İnstitutunun 330 uşaq üzərində reallaşdırdığı araşdırmanın nəticələrinə görə, məktəbəqədər dövrdə şiddət mövzulu müasir cizgi filmlərinə baxan uşaqlar yaşadlarına görə 3 qat daha aqressiv olurlar.

Rusiyada aparılmış bir tədqiqata görə isə, müasir multfilmə baxan uşaqlarda hiylə, pis davranış, itaətsizlik, aqressivlik və vicdan əzabı çəkməmək kimi davranışların sıx müşahidə edildiyi ortaya çıxdı.

Psixoloqlara görə, cizgi filmləri uşaqlara 5 formada mənfi təsir edir;

1. Zorakılığa yönləndirmə: şiddət, qorxu məzmunlu cizgi filmi izləyən uşaqlar, digər yaşadlarına görə daha çox dalaşqan, üsyankar olurlar. Ətraflarına daim zərər vermək barədə düşüncələr və cox aqressiv olurlar.

2. Diqqətsizlik: gündə orta hesabla 4-5 saat cizgi filmə baxan uşaqlarda diqqət əksikliyi olur. Onlarda aktivlik, yaşadlarına nisbətən, 30-40% az olur.

3. Həqiqətdən uzaqlaşma: uşaq

özünü o personajlardan biri hesab etməyə başlayır. Belə uşaqlar həmişə gerçək olmayan dünyada yaşayırlar, realığa adaptasiya ola bilmirlər.

4. Ehtiyatlı davranışın azalması və risk artımı: uşaqlar gerçəklə xəyal arasındakı fərqi təyin etməkdə çətinlik çəkirlər. Cizgi filmində gördükləri hərəkətləri gerçəklikdə də sınaqdan keçirmək istəyirlər.

5. Dəyərlərin və yanaşmanın dəyişməsi: bir çox müasir filmlərdə uşağın tərbiyə aldığı cəmiyyətin dəyərlərinə zidd olan süni dəyərlər təbliğ olunur ki, bu da uşaqlarda

çaşqınlıq yaradır. Məsələn, uşaq bilir ki, kişi qadınla evlənməlidir, lakin filmdə görür ki kişi kişi ilə, qadın qadınla evlənilib "xoşbəxt" yaşayırlar...

21-ci əsrdə çəkilmiş multfilmərin, xüsusən də Amerika və bəzi Qərbi ölkələrinin istehsalı olan filmlərin hamısı subliminal mesajlarla, 25-ci kadrda doludur. Bu isə görünməyən terrorun uşaq beyninə həkk edilməsi deməkdir.

Valideynlər diqqətli olmasa şiddət və qorxu məzmunlu filmlər izləyən uşaqlar gələcəyin potensial şiddət və zorakılıq təbiiq edənləri ola bilər. Müasir əxlaqsız "dəyərlər"i təbliğ edən filmlər isə uşaqları bunları normal qəbul etməyə və hətta o cür olmağa həvəsləndirir.

ABŞ-da ən böyük 2 animasiya studiyasının hər ikisi faktiki olaraq satanistlərin və rəhbərləri satanist olan bu stusiyalar subliminal mesajlarla dolu olan filmləri hazırlayıb bütün dünyaya buraxmaqla yeni "dəyərləri" yeni nəsillərin beyninə otuzdurur. Bir çox mütəxəssislər və analitiklər bu filmləri effektiv

valatı", "Sehrli naxışlar" və s. Sonrakı dövrdə də bəzi filmlər çəkilib.

İndi azərbaycanlı bir uşağa sual versən, öz multfilmimizdən 2-nin adını çəke bilməz. Amma azı 10 əcnəbi filmin adını çəke bilər, hətta

süjetini sizə əzbər danışar. Bu artıq faciədir. Maraqlıdır, məişət mövzulu və ancaq mürəbbətlər "dəyərlər"i təbliğ edən seriallara on milyonlarla pul ayrıldığı halda, +18 mövzulu bədii filmlərin çəkilməsinə sponsor tapıldığı halda, multfilmərin çəkilməsinə niyə pul ayrılmır? Bir kiçik ölkədə neçə izdman televiziyası olduğu halda niyə bir normal uşaq televiziyası yoxdur?

Bu yöndə telekanalların üzərinə düşən iş o qədər də böyük deyil, sadəcə milli filmlərin fonduna müraciət etmələri kifayətdir. AzTV-nin arxivində də demək olar ki, hamısı var. Üstəlik, "Soyuzmultfilm" in istehsalı və keçmiş SSRİ-nin digər respublikalarında çəkilən multfilmərin dublyaj olunmuş variantları da. Başqa ölkələrdə keçən əsrdə çəkilmiş tərbiyəvi filmlər də az deyil. Bunları niyə əfirs vermirlər?

Uşaqların mənəvi-psixoloji tərbiyəsi cəmiyyətin gələcəyini müəyyən edən ən əsas faktordur. Mənəvi cəhətdən sağlam cəmiyyətin formalaşdırılması dövlətin əsas vəzifələrindən biri deyilmi? O halda niyə uzun illərdir həyəcan təbili çalmaqımıza baxmayaraq bu sahədə heç bir tədbir görülmür? Dövlət bu istiqamətdə xüsusi studiya yaradaraq onu maliyyələşdirə bilər və milli filmlərimiz hazırlana bilər. Də-də Qorqud eposundan tutmuş, minlərlə nağıllarımız və folklor nümunələrimiz var ki, hərəsi bir film mövzusu. Müasir həyatdan da tərbiyəvi film ssenariləri yazdırmaq olar və bunlardan yaxşı filmlər hazırlana bilər.

Bir çox ölkələrdə xüsusi mərkəz yaradılıb və bu sahəyə ciddi nəzarət var. Məsələn, Rusiyada ölkədə nümayiş olunacaq filmlər filtdən keçirilir, orada "25-ci kadr" və ya zərərli subliminal mesajlar, ya da mənəvi dəyərlərə zidd təbliğatlar

ya da mənəvi dəyərlərə zidd təbliğatlar

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyi

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyi ilə "uşaq və gənclərin fiziki və mənəvi inkişafı" istiqaməti çərçivəsində hazırlanıb

varsa xüsusi texnologiya vasitəsilə aşkar olunur və belə filmlərin ölkədə yayımına icazə verilmir.

Bizdə niyə belə bir mərkəz yaradılmır? Biz uşaqlarımızın psixologiyasını niyə öz dəyərlərimiz əsasında qurmağa çalışmırıq, gələcəyimiz olan uşaqları yad dəyərlərin, zərərli təbliğatların cənginə veririk? Sağlam milli genofondun axı təkə fiziki-bioloji cəhətdən olmur, həm də mənəvi-psixoloji cəhətdən olur. Buna görə də dövlət səviyyəsində bu sahədə çox ciddi işlər görülməsi vacibdir.

Düzdür, bunlar həll edilənədək valideynlər nəse etməlidir. Bunun üçün müəyyən imkanlar var. İndi internet əsridir. İnternet portallarında minlərlə multfilm var, onların arasından istənilən qədər əvvəlki dövrdə çəkilmiş sadə multfilmə tapıb uşağa izlətmək olar. Köhnə multfilmərin koleksiyasını DVD diskərdə də almaq olar.

İndi əksər evlərdə smart televizorlar var, internetdə isə yüzlərlə normal multfilm var, yaradıcı, öyrədici videolar var, valideyn onları tapıb uşağı onlara yönəltməlidir. Yəni, valideynlərin bəhanəsi əsassızdır. Sadəcə, valideyn buna vaxtını sərf eləmir, pultu verir uşağın əlinə, oturdur televizoru qabağında ki, qarşısına nə çıxdı baxsın.

Bunun axırı isə yaxşı görünür. Çünki artıq uşaqlarınizi siz yox, əcnəbi rejissorlar, psixoloqlar tərbiyə edir, onların psixologiyasını, xarakterini, dəyərlər anlayışını siz yox, onlar müəyyən edir. Necə dəyərlər, uşağınızın "əti" (bədəni) sizindir, "sümüyü" (yəni, beyni) onların.

Artıq belə psixotron terror kampaniyasının tərbiyə edib yetişdiriyi bir nəsil formalaşmış. Valideynlər, müəllimlər bir çox uşaqların niyə zombi kimi hissiz, duyğusuz, aqressiv, eqoist olduğunu anlaya bilmirlər. "Biz axı belə tərbiyə verməmişik, bu uşaq niyə belə oldu?" deyənlərin sayı artır. Bəli, cənablar və xanımlar, tərbiyəni siz verməmisiniz, verdiyinizi güman etmisiniz, tərbiyəni global qüvvələr verib, uşağınızın əlinə verdiyiniz smartfonlar və qarşısında oturduğunuz televizorlar vasitəsilə. Siz sadəcə, buna imkan vermisiniz- bilərəkdən və ya bilməyərəkdən, bunun artıq heç bir fərqi yoxdur.

Seriala, futbola baxmaqdan, sosial şəbəkədə qeybət eləməkdən, tiktokda pozğunlara hədiyyə göndərməkdən vaxtınız qalsa, bir az bu barədə də düşünün- eger əsil valideyn olmaq və sağlam uşaq böyütmək istəyirsinizsə...

İstəmirsinizsə, artıq sizə nəse deməyimizin mənası yoxdur. Nə əkirsinizsə, onu da biçəcəksiniz.

Elçin Bayramlı